

BALKAN BÖLGESEL EKONOMİK İŞBİRLİĞİ GÜNEYDOĞU AVRUPA'DA SİYASİ İSTİKRARI SAĞLAMA

Gazi ERÇEL
Başkan
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

23 Ekim 1999, Atina
Üçlü Komisyon XXIII. Avrupa Toplantısı

Değerli Konuklar,

Her şeyden önce, böylesine saygın bir topluluğa hitabettiğimdendolayı duyduğum memnuniyeti belirtmek isterim. Ayrıca böyle iyi birorganizasyonda yer alan herkese ve ev sahipliğini yapan Yunanlı dostlarımıza teşekkür ediyorum.

Aslında bu toplantı, bölgesel işbirliğinde atılacak ilk adımların çok büyük önem kazandığı bir dönemde düzenleniyor.

Bizim açımızdan, bu tür bir işbirliği ve uzlaşma için verilebilecek en güncel örnek, Ağustos ayında yaşanan deprem felaketi sonrasında Türkiye'ye sağlanan çok değerli ve hayati yardımlardır. Bizlere insani, tıbbi, teknik ve mali yardımlarını esirgemeyen tüm ülkelere, bu vesile ile yeniden teşekkür ediyorum. Özellikle, komşumuz Yunanistan'nın ve Yunan Merkez Bankasından meslektaşlarımızın sıcak alaka ve ivedi yardımlarını özellikle vurgulamak istiyorum.

Teşekkürlerimi yineledikten sonra, asıl konumuz olan "Balkan Bölgesel Ekonomik İşbirliği" ne dönmek istiyorum. Balkanların, Türkiye'nin genel politikasının tüm alanlarında özel bir konumu vardır. Tarihsel olduğu kadar ekonomik temellere de dayalı olarak, bölge ülkeleri arasındaki işbirliği, ulusal ve uluslararası nedenlerle kaçınılmaz hale gelmiştir. Bununla birlikte, bu bölgede global düzeyde tesirleri olan kargaşa ve istikrarsızlık süregelmektedir. Balkanlardaki barış, refah ve istikrar, bölgedeki ilişkilerine özel bir önem veren Türkiye'nin öncelikli hedefleridir. Tarih bize, bu hedeflere ulaşmak için yoğun ve değişik alanlarda bölgesel işbirliğinin gerekliliğini göstermiştir. Hiç şüphe

yok ki ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi, daha önceki aylarda ve yıllarda hepimizin şahit olduğu gerginliklerin yumuşamasına yol açacaktır.

Son birkaç yıl içinde ekonomik globalleşme bizlere, ülkelerin nasıl birbirlerine bağımlı hale geldiğini, ayrıca aralarındaki işbirliğinin ne denli önem taşıdığını göstermiştir. Finans sektörünün öncü aktörleri olarak bizleringenelde "işbirliği" konusuna bu açıdan yaklaşmaya yatkın olduğuna inanıyorum. Bu konuyu biraz daha detaylandırmak istiyorum.

İlk olarak; Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankasının kurulması, mali alandaki işbirliğinin başarılı bir göstergesidir. Haziran 1999'da Selanik'de faaliyete geçen Banka bu bölgedeki yatırım ve ticaretin geliştirilmesi ve finansmanı amacıyla kurulmuştur. Onbir üyesi bulunmaktadır. Kuruluşuna ilişkin anlaşma 1997 Ocak ayında yürürlüğe girmesine rağmen Banka, ne yazık ki ancak iki yıl sonra faaliyete geçebilmiştir. Şu anda bunu geliştirecek ve daha iyi çalışmasını sağlayacak imkanımız olduğu gerçeğinin de altını çizmek isterim. Kanımca bu Banka aracılığı ile, tüm bölgeyi finanse edebilecek bir kaynağın sağlanabilmesi mümkün olacaktır. Dolayısıyla, bu girişimi gerçekleştirme çabalarımızı sürdürmemiz gerekmektedir.

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası olarak biz sadece uluslararası girişimlere ve organizasyonlara aktif katılım sağlamakla kalmayıp, son zamanlarda Balkanlar dahil geniş bir bölgeyi kapsayan "Governörler Kulübü" nün kurulması gibi çok özel bir örnekten de görüleceği üzere işbirliği için yeni forumlar geliştiriyoruz. Balkanlar, Orta Asya ve Karadeniz'den meslektaşlarımızla birlikte, bu bölgenin Merkez Bankaları olarak 1998 Mayıs'ında "Merkez Bankaları Governörler Kulübü" nü kurduk. Bu Kulüp, üye ülkeler arasındaki ekonomik, parasal ve bankacılık konularında işbirliğini geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Kulüp, üyelerin kendi ulusal deneyimlerini paylaştıkları ve tüm katılımcı ülkelerin ortak konular hakkında görüş alışverişi imkanı buldukları, açık, doğrudan ve samimi bir ortamı sağlamaktadır.

Üye ülke sayısı şimdilik 15'e ulaşmıştır. Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya, Romanya, Türkiye ve Yugoslavya olmak üzere Balkanlar'dan 8 üyemiz bulunmaktadır. Kuruluşundan bu yana, üye ülke uzmanlarına yönelik eğitim programları ve seminerlerin yanısıra, başkan ve başkan yardımcıları düzeyinde 3 toplantı düzenlenmiştir. Uzmanlar arasında yapılan toplantılarda özellikle teknik konular görüşülmektedir. Kanımca bunlar son derece ümit verici ve faydalı toplantılar olmaktadır.

Bir sonraki uzmanlar toplantısının konusu ödeme sistemleri olacaktır. Ödeme sistemlerinin, mali kurumlar, yatırımcılar ve çeşitli kuruluşlar tarafından

gerçekleştirilen ve büyük meblağlara ulaşan sınır ticaretinin daha da artırılması ve hızlandırılmasında çok önemli bir rol oynadığı ise hepimiz tarafından gayet iyi bilinmektedir. RTGS (Gerçek Zamanlı Bire Bir Mutabakatlı Ödeme) sisteminin, yurtiçi olduğu kadar sınır ötesi fon akışına da güven, emniyet, hız ve minimum risk sağlayacağı şüphe götürmez bir gerçektir. Bu çerçevede, "Guvernörler Kulübü" platformunu, ödeme sistemlerinin Kulüp üyesi ülkeler yanında, üye olmayan diğer Balkan ülkeleri arasında da yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi amacına da yönlendireceğiz.

Kişisel olarak, bunun üzerinde daha da çalışılması gerektiğine inanıyor ve bir Merkez Bankası Başkanı olarak, ödeme sistemleri konusundaki deneyimlerimizi diğer Balkan ülkeleri ile paylaşmaya hazır olduğumuzu belirtmekten mutluluk duyuyorum.

Diğer yandan, Balkanlarda bir finans merkezine duyulan ihtiyaç konusuna da değinmek istiyorum. Bir bölgede ekonomik kalkınmayı hızlandırmak için çok iyi donanımlı, örneğin Frankfurt, Tokyo veya New York gibi bir finans merkezine ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Bu konuda yoğun çaba harcayacağımıza ve Balkanlarda bir finans merkezi kurulması için çalışacağımıza inanıyorum. Bir öneri getirmem gerekirse, endüstri, teknoloji ve vasıflı işgücü alanlarında kaydetmekte olduğu hızlı gelişmelerle İstanbul'un uluslararası bir finans merkezi olarakiyi bir aday olduğu kanısındayım.

Tarih boyunca İstanbul üç büyük İmparatorluğa, Doğu Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorlukların başkentlik yapmıştır. İstanbul şehri 2500 yıllık bir ticari geleneğe sahiptir. Bugün İstanbul Türkiye'nin ticaret ve finans merkezidir.

Ayrıca, Türk bankacılık sistemi uluslararası piyasalarla entegrasyonda önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bugün Türk bankaları müşterilerine son derece kaliteli hizmet ve ürünler sunmaktadırlar. Hizmetlerinin büyük kısmı bilgisayarlaşmıştır.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) İstanbul'un uluslararası bir finans merkezi olması yolunda çok önemli adımlar atmıştır. İMKB bölgenin en gelişmiş borsasıdır.

Türkiye'nin bu özellikleri, özellikle teknik, ticari ve mali açılardan İstanbul'un Balkanların finans merkezi olmaya hazır olduğunu kanıtlamaktadır.

Türkiye için olduğu kadar diğer Balkan ülkeleri için de, global ekonomi içindeki bu işbirliğinden sonra atılması gereken bir sonraki adım Avrupa'daki entegrasyon sürecine katılma arzusu olmalıdır. Maastricht'le getirilen parasal hedeflere uyum süreci içinde en büyük sorumluluk merkez bankalarının

omuzlarına yüklenmektedir. Bizler, temel kriteri uygulayarak ve ekonomiyi yeniden şekillendirerek entegrasyona giden yolda öncülük yapmalıyız. Sağduyu bize; bir yandan global düzeyde istikrar ve işbirliğine katkıda bulunurken, diğer yandan da bölgedenin refahına büyük katkı sağlayacak işbirliği ortamını yaratmada başarılı olacağımızı söylemektedir.

Gelecek binyıla hazırlanırken Balkanlar, iki kıta arasında bir köprü oluşturarak açıkça tanımlanmış çok önemli bir rolü üstlenmek zorundadırlar. Genelde, önümüzdeki binyılda Avrasya'da önemli gelişmeler olacağı beklenmektedir. Tüm Balkan ülkeleri gerek bölgede gerek civarında refah ve kalkınmayı sağlamak için ekonomik işbirliğine yoğun bir biçimde katkıda bulunmalıdır.

Sözlerimi bitirirken, bölgede, sürekli bir işbirliği ortamını sağlamanın önemini bir kez daha vurgulamak istiyorum. Konuşmamda belirttiğim gibi bu hedefi gerçekleştirmenin bir yolu Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası'nın imkanlarını geliştirmek ve bunlardan daha yoğun bir biçimde yararlanmak suretiyle var olan projeyi yeniden hayata geçirmektir. Bu bakımdan, Güvernörler Kulübü'nün, bizi daha ileri bir işbirliğine götürecektir, destekleyici bir girişim olacağını umuyorum. Bu arada, İstanbul'un da bölgenin finans merkezi olma rolünü üstleneceğini öngörebiliriz.

Bu üç alan karşılıklı olarak arzu edilen işbirliği ve anlayış ortamının oluşturulmasına ve ilişkilerimizin geliştirmesine çok önemli katkılar sağlayabilir.

Balkanlarda kalıcı bir barış ve istikrarın, bölgesel işbirliği ile sağlanabileceğine inanıyoruz. Artık, kıtanın bu bölgesinde, güçlendirilmiş ve çeşitlendirilmiş bir işbirliğinin, sadece bölgedeki gerginliği azaltıp, istikrar ve barışın sağlanmasına katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda tüm Avrupa'nın entegrasyon sürecini de hızlandıracacağına inanmaktayım. Bu bağlamda, Balkan İşbirliği süreci, bölgenin ortak geçmişini, karşılıklı paylaşılan ortak bir kadere dönüştürmek imkanını sunmaktadır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.